

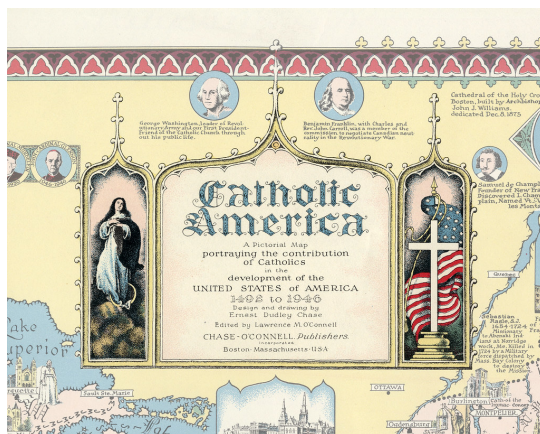
Amerikanismus, hereze, kterou žijeme (6. část)

Martin R. Čejka

22. júla 2024 ✚ Cirkev História ✚ CZ

Cesty se rozcházejí

Orestes A. Brownson a P. Isaac T. Hecker se pustili do díla evangelizace a šíření katolické víry v americké společnosti se stejným zápalem, s jakým dříve propagovali socialistické utopie. K tomu sloužily kromě *Brownson's Quarterly Review* i další časopisy, které P. Hecker založil, a to paulíny vydávaný *The Catholic World* a *The Ave Maria*. S oběma Brownson svému bývalému žákovi aktivně pomáhal. Především v *Brownson's Quarterly Review* a *The Catholic World*, které se nevyhýbaly sociálním a politickým otázkám, byly ovšem patrné liberální sklony. Brownson po pochybnostech ohledně amerického systému, které pociťoval v době své konverze, opět sklouzl do svého druhu hegeliánského utopismu a začal přisuzovat Spojeným státům ústřední prozřetelností roli v proměně světa a lidstva. Jeho postoj v té době podle všeho ovlivnila americká občanská válka, čili tzv. válka Severu proti Jihu.

Ilustračný obrázok, zdroj: flickr.com

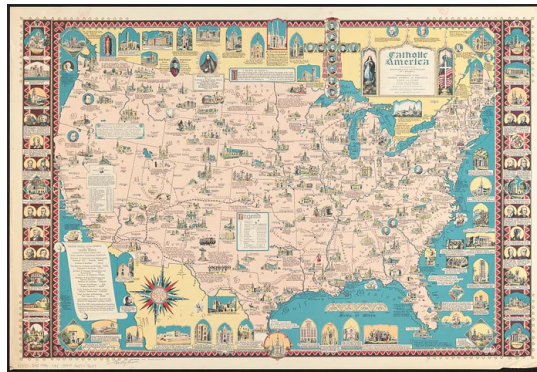
V knize *The American Republic* z roku 1865, která byla sbírkou jeho esejí z válečné doby, Brownson například psal: „Spojené státy... mají poslání a jsou vyvoleny Bohem k naplnění velké myšlenky. Byly vyvoleny nejen k tomu, aby pokračovaly v díle svěřeném Řecku a Římu, nýbrž k završení většího díla, které nebylo svěřeno nikomu..., aby vtělilo do života dialektické spojení autority a svobody, přirozených práv člověka a práv společnosti... Americká forma (vlády)... je osobitým, novým přínosem politické vědě a usiluje o dosažení cíle všech moudrých a spravedlivých vlád prostředky, které byly neznámy nebo zapovězeny dávným pokolením a které jen nedokonale chápali i sami američtí političtí myslitelé.“

Postupem času však začalo mezi Brownsonem a P. Heckerem narůstat napětí, první po chvilkovém liberálním záchvěvu pokračoval v integrální cestě, druhý trval na tom, že je třeba zastávat „umírněnou“ pozici. Brownson odsuzoval, co nazýval „laxním katolicismem“, a prohlašoval, že věřící „vedeni papežem“ se mají otevřeně postavit proti zlům moderní doby. P. Isaac T. Hecker nelibě nesl, že Brownson vnášel na stránky *The Catholic World* své ostré polemiky s ateistickým materialismem, spiritualismem nebo hnutím sufražetek, o němž napsal, že ho považuje „za to nejnebezpečnější, co bylo kdy v naší zemi prosazováno“.

Cesty obou se nadobro rozešly v roce 1870, kdy P. Hecker požádal Brownsona, aby pro *The Catholic World* napsal článek o odluce Církve a státu ve Spojených státech. V doprovodném dopise nabídl P. Hecker vodítko, jak by si vyznění textu představoval. Podle něj „nelze (Evropanům) prokázat větší službu“, než jim podat zprávu o „vztahu Církve k našim svobodným institucím“. Uveďme si rozsáhlejší úryvek z jeho dopisu, jelikož se v něm objevují rysy toho, co bude později označeno jako amerikanismus. Představený paulínů psal:

„Rozšíření politické moci na lid není v žádném případě v rozporu s duchem a dogmaty katolického náboženství. Čím více se totiž na odpovědnosti za vedení národa podílejí ti, kdo jej tvoří, tak pokud správně plní své povinnosti, tím větší je jejich důstojnost a zásluhy a tím větší je sláva Boží...“

Toto postoupení větší politické moci lidu podnítl v Církvi novou horlivost k vzdělávání a usměrňování lidu, aby řádně plnil své nové povinnosti. Tím vzroste její vliv, vydobude si větší vděčnost za své služby a v novém světle se projeví naprostá nezbytnost náboženství pro udržení občanské společnosti a dobré vlády...

Ilustračný obrázek, zdroj: Rawpixel

V naší zemi, kde Církev existuje zcela nezávisle na státní kontrole, ač jsou uznávána a chráněna zákony země všechna její práva, kde má právo vlastnit majetek, zakládat univerzity, školy, dobročinné spolky atd. a řídit a spravovat své záležitosti podle vlastních zákonů a zvyklostí, právě zde vynakládá energii a dosahuje úspěchů, které se vyrovnají horlivosti a úspěchům prvních věků křesťanství.“

Brownson svojí esejí „Církev a stát“ ovšem velkou radost P. Heckerovi neudělal. Označil v ní totiž naprostou odluku Církve a státu za protikatolickou myšlenku. A v dopise pak svému žákovi sdělil, že podporuje americký systém jenom proto, že „je zákonný a uskutečnitelný“, přičemž dodal, že „v něj už nekládá žádnou naději“.

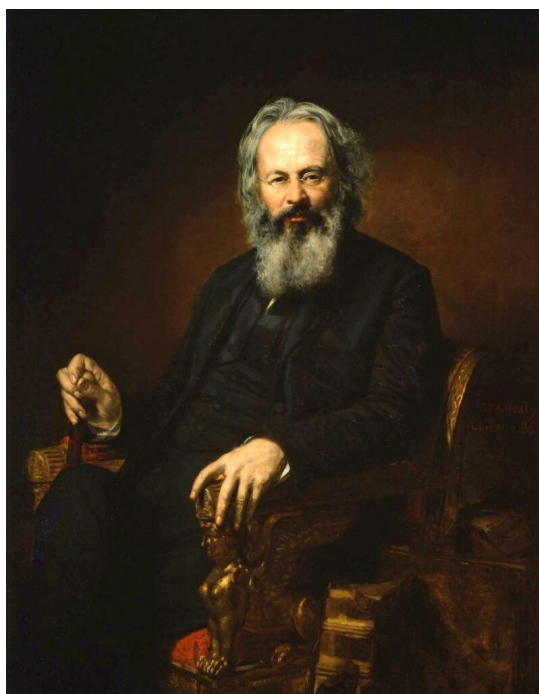
Z výše citovaných slov P. Heckera je patrná jakási antropologická naivita, kterou v dějinách u utopistů běžně pozorujeme a s níž se později setkáme například u integrálního humanisty Jacquesa Maritaina, který svým myšlením výrazně ovlivnil II. vatikánský koncil a papeže Pavla VI. Hlubších kořenů tohoto myšlení si byl dobře vědom i Brownson, který svému synovi Hanrymu o P. Isaacu T. Heckerovi napsal: „Jediná potíž... spočívá ve skutečnosti, že otec... zastává vadný pohled na prvotní hřích a nevěří, že je nezbytné být v jednotě s Církví, aby byl člověk spasen. Má za to..., že prvotní hřích není ničím jiným než pouze osobním hříchem Adamovým a že naše přirozenost jím nebyla narušena. Otec Hecker..., aniž by si to uvědomoval, je v podstatě jakýmsi semipelagiánem.“

Když byl v roce 1872 navzdory nemalým skandálům prezidentem znovu zvolen republikán Ulysses S. Grant, ztratil Orestes A. Brownson poslední iluze o americkém politickém systému. V té době ho pozval P. Édouard Sorin CSC na Univerzitu Notre Dame, kterou před třiceti lety založil, ale stárnoucí Brownson odmítl, jelikož

chtěl pokračovat ve vydávání svého čtvrtletníku. Od ledna 1873 začal zveřejňovat svou „Poslední řadu“, v níž se vypořádával s liberálním katolicismem. Uvedme si, stejně jako jsme to učinili v případě dopisu P. Heckera, delší úryvek, který je nejen dobovým svědectvím, ale rovněž ukázkou střetu dvou myšlenkových proudů. Brownson psal:

„Musím ke svému zahanbení a velkému smutku vyznat, že po čtyři, pět let... jsem těmto liberálním a liberalizujícím katolíkům naslouchal s přílišnou úctou... a snažil se povzbuzovat jejich sklony, jak jen to bylo možné, aniž bych zcela odpadl od katolické víry.

Dostalo se mi lepšího poučení, přičemž můj úsudek a katolické instinkty je nikdy nenásledovaly, byl jsem však veden myšlenkou, že bych snad mohl v láskyplněji opečovávaných sklonech mých nekatolických krajanů najít *point d'appui* („opěrný bod“) pro své argumenty ve prospěch učení Církve, čímž bych *co nejvíce zkrátil vzdálenost mezi nimi a námi* a značně jim usnadnil obrácení. Moje víra byla pevná a důvěra v Církev nezlomná, ale podvolil jsem se tomu, co se v danou chvíli zdálo být moudrým a žádoucím postupem.

Orestes A. Brownson

zdroj: wikimedia commons

Vše, čeho jsem dosáhl, byla nedůvěra velké části katolické veřejnosti a vzbuzení u nekatolíků podezření, že ztrácím důvěru v katolicismus a nacházím se na pokraji návratu k nějaké podobě protestantismu nebo nevěry. Díky Boží milosti jsem však záhy zjistil, že sklony, jež jsem podporoval, **by mě odvedly z Církve, pokud bych je následoval až do konce**, a jakmile mi to bylo jasné, neváhal jsem se jich vzdát a snést i ponížení za to, že jsem podlehl jakémusi nekatolickému a nebezpečnému vlivu“ (zvýraznění v originále).

Bývalý utopický socialista Orestes A. Brownson z vlastní zkušenosti poznal, že ústupky liberálního katolicismu, maskované hávem lásky k bližnímu a snahou o obrácení duší, nevedou ke kýženému cíli, ale pouze vyvolávají zmatení na všech stranách. Kdybychom neznali lidskou přirozenost narušenou hloupostí a pýchou, bylo by zarážející, že se liberální katolické pokusy v pozdějších dobách v nejrůznějších vtěleních

opakovaly, a to vždy s tímž zoufalým a trapným výsledkem.

predchádzajúce časti:

Amerikanismus, hereze, ktorou žijeme (1. ?ást)

Amerikanismus, hereze, ktorou žijeme (2. ?ást)

Amerikanismus, hereze, ktorou žijeme (3. ?ást)

Amerikanismus, hereze, ktorou žijeme (4. ?ást)

Amerikanismus, hereze, ktorou žijeme (5. ?ást)

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/amerikanismus-hereze-ktou-zijeme-6-cast/>